

VALSTYBINĖS DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOS PARENGTAS 2018 M. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS SRITIES TEISMŲ SPRENDIMŲ APIBENDRINIMAS

Santrumpos:

ADTAI – Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (galiojęs iki 2018-07-15)

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija

ANK – Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas

2018 m. teismų formuota praktika susijusi su asmens duomenų tvarkymo teisiniu reguliavimu, galiojusių iki pradant taikyti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

Taip pat teismai pasisakė dėl baudos skyrimo pagal ANK 82 straipsnį, įsigaliojus naujos redakcijos ADTAI, bei dėl darbdavio pozicijos darbuotojams kaupiant asmeninius duomenis darbinuose kompiuteriuose.

Dėl asmeninės informacijos kaupimo darbo kompiuteriuose

VDAI gavo skundą, kuriame pareiškėjai nurodė, kad jų darbovietė (toliau – koncernas) išleido įsakymą, kurio pagrindu perėmė iš pareiškėjų jiems suteiktą darbui kompiuterį su visa jame buvusia informacija ir pareiškėjų elektroninius paštus su visu susirašinėjimu, taip pat kitus pareiškėjų kabinete buvusius dokumentus bei informaciją. Pareiškėjų teigimu, perduotame kompiuteryje bei elektroniniame pašte buvo sukaupta ne tik koncerno, bet ir pareiškėjų asmeninė informacija (asmeninis susirašinėjimas, nuotraukos ir pan.). Pareiškėjai taip pat nurodė, kad koncernas buvo juos informavęs apie vienintelį galimą pareiškėjams suteikto elektroninio susirašinėjimo stebėjimo būdą, apimtį, vykdytojus, t. y. apie tai, jog koncernas gali vykdyti darbuotojų elektroniniu paštu išsiunčiamų koncerno dokumentų patikrą, tikslu apsaugoti koncerno konfidencialią informaciją, nurodant, jog tokią patikrą gali atlikti koncerno Kontrolės departamento atsakingi darbuotojai. Pareiškėjai teigia nebuvę informuoti apie tai, kad koncernas vykdys ir kitokią, negu nurodyta, jų kompiuteryje esančios informacijos ir (ar) elektroninio susirašinėjimo stebėseną, atitinkamai, jų asmens duomenų tvarkymą.

VDAI pripažino pareiškėjų skundus pagrįstais dalyje dėl kreipimosi į koncerną su prašymu pateikti prašomą informaciją, teikė koncernui nurodymą – užtikrinti, kad būtų įgyvendinama ADTAI 23 straipsnio 3 dalis, t. y. atsisakant vykdyti duomenų subjekto prašymą įgyvendinti ADTAI 23 straipsnio 1 dalyje numatytas duomenų subjekto teises, atsisakymą motyvuotai pagrįsti, ir atmetė dalyje dėl neteisėto asmens duomenų tvarkymo.

Pareiškėjai apskundė VDAI sprendimą Vilniaus apygardos administraciniam teismui, kuris sprendimu pareiškėjų skundą atmetė kaip nepagrįstą. Teismas nurodė, kad koncernas, atsakydamas į VDAI klausimus, paaiškino, kad kompiuterius iš pareiškėjų paėmė, kai nusprendė atlikti pareiškėjų veiklos tyrimą tiek, kiek tai buvo susiję su jų darbo funkcijų koncernu vykdymu. Toks sprendimas buvo patvirtintas įsakymais, su kuriais pareiškėjai buvo supažindinti, todėl ADTAI 3 straipsnio reikalavimai nebuvo pažeisti. Pareiškėjai teigė, kad kompiuteriuose laikė ne tik darbinę, bet ir asmeninę informaciją (nuotraukas, susirašinėjimus ir pan.), o koncernas, paimdamas kompiuterius, neaišku kokia apimtimi atskleidė asmeninę informaciją tretiesiems asmenims. Koncernas VDAI pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad pareiškėjų asmeninė informacija, nesusijusi su darbo funkcijomis, atliekamo veiklos tyrimo metu nebuvo analizuojama, o tik peržiūrėta darbinio elektroninio pašto informacija.

Teismas pažymėjo, kad darbinio elektroniniu paštu vieno iš pareiškėjų advokatei persiųsti kitų asmenų laišškai patys savaime nėra asmens duomenys ADTAĮ prasme, taip pat kaip ir asmeninis susirašinėjimas, tačiau kompiuteryje buvusios pareiškėjos ir jos dukros nuotraukos yra ta informacija, kurią panaudojus gali būti nustatoma asmens tapatybė.

Teismas taip pat pažymėjo, kad pareiškėjų elektroninis paštas buvo tikrinamas tik veiklos tyrimo metu siekiant nustatyti ar pareiškėjai nepažeidė koncerno interesų. Koncerne be atskiro darbuotojų sutikimo yra vykdoma darbinio elektroniniu paštu siunčiamų į išorę duomenų kontrolė, todėl pareiškėjai galėjo ir turėjo suvokti savo prisiimamą riziką dėl asmens duomenų naudojimo darbiname elektroniniame pašte. Teismas konstatavo, kad pareiškėjų interesai šiuo atveju nebuvo svarbesni už koncerno siektus teisėtus interesus, dėl kurių buvo tvarkomi pareiškėjų asmens duomenys. Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjų asmens duomenys buvo tvarkomi teisėtai, nes buvo tvarkomi dėl teisėto intereso, kurio siekė koncernas.

Apeliaciniu skundu pareiškėjai apskundė pirmosios instancijos teismo sprendimą ir kreipėsi į LVAT, kuris apeliacinį skundą atmetė ir iš esmės pakartojo pirmosios instancijos teismo sprendime išdėstytus motyvus (Vilniaus apygardos administracinio teismo byla Nr. I-5312-142/2016; LVAT nutartis administracinėje byloje Nr. A-622-525/2018).

Dėl baudos skyrimo pagal ANK 82 straipsnį

Įmonės direktorė (toliau – pareiškėja) VDAI nutarimu buvo nubausta 300 Eur bauda už tai, kad įmonė laikotarpiu nuo 2017-06-30 iki 2017-07-13 (tiksliai data nenustatyta) perdavė trečiajam asmeniui kito asmens vardą, pavardę, gimimo datą, informaciją apie sveikatą (žandikaulio nuotrauką) Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninės Kauno klinikų (toliau – Klinikos) Radiologijos klinikos gydytojai, kuri ant Klinikos blanko surašė Klinikos gydytojo radiologo išvadą ir ją pasirašė.

Pareiškėja VDAI nutarimą apskundė Vilniaus miesto apylinkės teismui, kuris minėtą nutarimą panaikino ir administracinio nusižengimo teiseną nutraukė. Teismas tokį sprendimą motyvavo tuo, kad ANK 82 straipsnio 1 dalyje numatyta atsakomybė už ADTAĮ pažeidimą, tačiau nuo 2018-07-16 šis straipsnis neteko galios. Todėl administracinių nusižengimų teiseną negalima ir turi būti nutraukta, kadangi panaikintas administracinę atsakomybę nustatantis aktas.

Pareiškėja su tokiu pirmosios instancijos teismo sprendimu nesutiko ir pateikė apeliacinį skundą. Pareiškėja teigė, kad administracinę atsakomybę nustatantis teisės aktas nėra panaikintas, tik perkeltas į kitą aktą, t.y., pati įstatymu draudžiama veika nebuvo panaikinta, o buvo sugriežtinta atsakomybė už jos padarymą, tačiau VDAI 2018-06-03 neturėjo galimybės bausti pagal kito akto normas.

Vilniaus apygardos teismas pareiškėjos apeliacinį skundą atmetė. Teismas nurodė, kad ANK 591 straipsnyje įtvirtintos aplinkybės, kurioms esant Administracinių nusižengimų teiseną negali būti pradėta, o pradėtoji turi būti nutraukta. Pagal ANK 591 straipsnio 6 punktą administracinių nusižengimų teiseną negali būti pradėta, o pradėtoji turi būti nutraukta, kai panaikinamas administracinę atsakomybę nustatantis aktas. ANK 3 straipsnio 1 dalis nustato, kad asmuo, padaręs administracinį nusižengimą, atsako pagal įstatymus, galiojusius to nusižengimo padarymo metu. Pagal šio straipsnio 2 dalį įstatymas, švelninantis ar panaikinantys atsakomybę už administracinius nusižengimus arba kitaip lengvinantis administracinę atsakomybę traukiamo asmens ar asmens, kuriam paskirta, bet dar nebaigta vykdyti administracinė nuobauda, teisinę padėtį, turi grįžtamąją galią.

ANK 82 straipsnis, kuris numatė administracinę atsakomybę už ADTAĮ pažeidimą, 2018-07-16 neteko galios. 2018-07-16 įsigaliojo naujos redakcijos ADTAĮ, kurio 32 straipsnio 2 dalis suteikia teisę VDAI skirti administracines baudas pagal 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB

(Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). Pagal šiuo metu (t.y. priimant apeliacinės instancijos teismo sprendimą 2018-10-25) galiojančius minėtus teisės aktus administracinės baudos gali būti skiriamos juridiniam, o ne fiziniam asmeniui, šiuo atveju administracinė atsakomybėn patrauktas fizinis asmuo (Vilniaus apygardos teismo administracinio nusižengimo byla Nr. AN2-411-315/2018).

Dėl baudos skyrimo pagal ANK 82 straipsnį

Pareiškėjui pagal ANK 82 straipsnio 1 dalį paskirta 725 Eur bauda už tai, kad jis elektroniniu paštu ICOMOS LNK nariams persiuntė nenuasmenintą asmens prašymą, kurį jis buvo gavęs kaip įstaigos departamento vadovas. Pateikdamas prašymą su asmens duomenimis (vardu, pavarde, asmens kodu, gyvenamosios vietos adresu) bei ICOMOS LNK nario pažymėjimo kopiją su joje nurodytais duomenimis, prieš tai negavęs visų ICOMOS LNK narių rašytinių prašymų, šiuos nenuasmenintus asmens duomenis teikė neteisėtai.

Vilniaus miesto apylinkės teismas pakeitė VDAI nutarimą ir paskyrė 365 Eur baudą. Teismas nustatė, kad atsižvelgus į surinktų įrodymų visumą bei įvykio metu galiojusį teisinį reglamentavimą VDAI baudą skyrė pagrįstai, tačiau kadangi asmuo duomenis tvarkė ne kaip ICOMOS narys, o kaip fizinis asmuo, sumažino paskirtos baudos dydį.

Pareiškėjas su tokiu pirmosios instancijos teismo sprendimu nesutiko ir jį apskundė. Vilniaus apygardos teismas skundą tenkino, panaikino pirmosios instancijos teismo nutartį ir priėmė naują nutarimą – VDAI nutarimą panaikino ir administracinio nusižengimo teiseną nutraukė.

Teismas nurodė, kad ANK 3 straipsnio 1 dalis nustato, jog asmuo, padaręs administracinį nusižengimą, atsako pagal įstatymus, galiojusius to nusižengimo padarymo metu. Pagal šio straipsnio 2 dalį įstatymas, švelninantis ar panaikinantys atsakomybę už administracinius nusižengimus arba kitaip lengvinantis administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens ar asmens, kuriam paskirta, bet dar nebaigta vykdyti administracinė nuobauda, teisinę padėtį, turi grįžtamąją galią.

Teismas nurodė, kad pareiškėjas buvo nubaustas pagal ANK 82 straipsnio 1 dalyje numatytą pažeidimą. 2018-07-16 šis straipsnis neteko galios.

Pirmosios instancijos teismui priimant sprendimą šis straipsnis jau buvo netekęs galios. Pareiškėjo atžvilgiu yra įstatymas, panaikinantys atsakomybę už administracinį nusižengimą, už kurį jam buvo paskirta, bet dar nebaigta vykdyti administracinė nuobauda ir šis įstatymas turi grįžtamąją galią, todėl pirmosios instancijos nutartis panaikinama ir apeliacinis skundas tenkinamas (Vilniaus apygardos teismo administracinio nusižengimo byla Nr. eAN2-466-654/2018).

Dėl vaizdo stebėjimo asmeninėms reikmėms

Pareiškėjas kreipėsi į VDAI dėl vaizdo kamerų, sumontuotų ant kaimyno namo, kurios atsuktos į pareiškėjo privačią teritoriją – miegamojo langus. 2016 m. vasario 5 d. pareiškėjas gavo ginčijamą sprendimą, kad jo skundo nagrinėjimas nutraukiamas, nes nepriklauso VDAI kompetencijai.

Pareiškėjas su tokiu VDAI sprendimu nesutiko ir kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su apeliaciniu skundu. Skunde nurodė, kad į jo kaimyno įrengtų vaizdo kamerų stebėjimo lauką patenka ir pareiškėjo namas bei jam priklausanti privati teritorija. VDAI tyrimą nutraukė nustačiusi, kad skundo nagrinėjimas nepriklauso jos kompetencijai, nes kamerą įrengęs asmuo vykdė vaizdo stebėjimą kaip fizinis asmuo ir tik asmeniniams poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija.

Vilniaus apygardos administracinis teismas pareiškėjo skundą tenkino ir VDAI sprendimą panaikino bei įpareigojo VDAI iš naujo nagrinėti skundą. Teismas konstatavo, kad VDAI

pateikiamas ADTAĮ 1 straipsnio 4 dalies aiškinimas yra formalus, o atliktas tyrimas neišsamus – VDAI nustatė tik faktą, kad vietoje, kurioje įrengtos stebėjimo kameros, nėra registruoti juridiniai asmenys, o apskūstas asmuo nevykdo individualios veikos ir neturi verslo liudijimo. Nenustačius, ar filmavimas neišeina už filmuojančio asmens privačios nuosavybės ribų, nėra pagrindo taikyti ADTAĮ 1 straipsnio 4 dalį, todėl nėra ADTAĮ 45 straipsnio 1 dalies 1 punkte ir 46 straipsnio 2 dalyje nustatyto pagrindo nutraukti tyrimą.

VDAI su tokiu sprendimu nesutiko ir kreipėsi į LVAT prašydama panaikinti Vilniaus apygardos administracinio teismo sprendimą ir priimti naują sprendimą.

LVAT nutartimi VDAI skundą atmetė. Teismas nurodė, kad ADTAĮ priede nurodyta, kad šiuo įstatymu yra įgyvendinama 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Direktyva 95/46/EB). Todėl, aiškinant ADTAĮ normas, reikia atsižvelgti ir į minėtos direktyvos nuostatas bei ESTT jurisprudenciją.

Direktyvos 95/46/EB 3 straipsnio 2 dalies 2 įtrauka nustato, kad ši direktyva netaikoma, tvarkant asmens duomenis, kai duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas tik asmenine ar namų ūkio veikla. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) 2014 m. gruodžio 11 d. sprendimo F. Rynėš, C-212/13, 31 punkte yra konstatavęs, kad asmens duomenų tvarkymas patenka į Direktyvos 95/46/EB 3 straipsnio 2 dalies antros įtraukos taikymo sritį, tik jei jį duomenų tvarkytojas atlieka išimtinai asmeninėje ar namų ūkio sferoje. Šią išimtį reikia aiškinti kaip numatančią tik tokią veiklą, kuria privatūs asmenys užsiima neperžengdami privataus ar šeimos gyvenimo ribų (ESTT 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimo byloje Bodil Lindqvist, C-101/01, 47 p.; 2008 m. gruodžio 16 d. sprendimo byloje Markkinapörssi ir Satamedia, C-73/07, 44 p.).

ESTT 2014 m. gruodžio 11 d. sprendimo bylos F. Rynėš, C-212/13, 33 punkte nurodyta, kad tiek, kiek vaizdo stebėjimas <...> apima, net jei tik iš dalies, viešąją erdvę ir todėl yra nukreiptas į tokiu būdu duomenis tvarkančio asmens privačios sferos išorę, jis negali būti laikomas išimtinai „asmenine ar namų ūkio veikla“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 95/46/EB 3 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

Kaip matyti iš minėto ESTT sprendimo 33 punkto, vien aplinkybė, kad vaizdo kameromis stebima (iš dalies stebima) ne vien tik asmeniui priklausanti teritorija, reiškia, jog toks stebėjimas jau yra nukreiptas į tokiu būdu duomenis tvarkančio asmens privačios sferos išorę, t. y., nustačius, jog stebėjimas peržengia fizinio asmens (duomenų tvarkytojo) privačios teritorijos ribas, turi būti taikoma tiek Direktyva 95/46/EB, tiek ADTAĮ.

Taigi VDAI privalėjo nustatyti, ar trečiojo suinteresuoto asmens įrengtos vaizdo kameros skirtos ir stebi (fiksuoja) išimtinai tik kameras įrengusio (jas naudojančio) fizinio asmens privačią teritoriją. Tik nustačius, kad ši sąlyga yra tenkinama, galima remtis Direktyvos 95/46/EB 3 straipsnio 2 dalies antra įtrauka bei ADTAĮ 1 straipsnio 4 dalimi.

Pirmosios instancijos teismas, anot LVAT, padarė pagrįstą išvadą, kad nenustačius, ar trečiojo suinteresuoto asmens įrengtų vaizdo kamerų stebėjimo laukas neperžengia jo privačios nuosavybės ribų, nebuvo pagrindo nutraukti tyrimą pagal pareiškėjo skundą, vadovaujantis ADTAĮ 45 straipsnio 1 dalies 1 punktu bei 46 straipsnio 2 dalimi.

VDAI apeliacinis skundas atmestas, o pirmosios instancijos teismo sprendimas paliktas nepakeistas (LVAT byla Nr. A-1452-442/2018).